

بررسی جامعه‌شناختی ایجاد پناهگاه‌های حمایتی زنان خشونت دیده در شهر تهران

پروانه بیاتی^۱، ته‌میننه شمس مشهدی^۲

چکیده

هدف کلی این پژوهش بررسی جامعه‌شناختی ایجاد پناهگاه‌های حمایتی برای زنان تحت خشونت خانگی قرار گرفته در شهر تهران می‌باشد. این تحقیق به روش کیفی انجام شده و ماهیتی اکتشافی و تبیین دارد. از مصاحبه و پرسشنامه استفاده گردیده و جامعه آماری آن شامل ۵۰ زن مورد خشونت خانگی قرار گرفته ساکن در پناهگاه حمایتی و ۱۷ کارشناس سازمان بهزیستی کل کشور می‌باشد که با استفاده از نظارت کارشناسان نقاط قوت و ضعف و همچنین عوامل خارجی فرصت‌ها و تهدیدات بر اساس نظارت جمع‌آوری و مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. نتایج تحلیل SWOT نشان می‌دهد که: ۱- مولفه کاهش میزان خشونت خانگی و برخورداری زنان آسیب دیده از حمایت‌های لازم به عنوان مهم‌ترین نقاط قوت ۲- مولفه عدم آگاهی و اطلاع زنان از وجود پناهگاهی حمایتی و جانیافتادن مزایای پناه‌گاه حمایتی برای عموم جامعه اولیت اول در ضعف پناهگاه ۳- از بین فرصت‌های بیرونی ایجاد امکانات جدید برای ورود زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته به جامعه و افزایش توجه دولت در سرمایه‌گذاری انسانی به عنوان اولیت اول ۴- از بین تهدیدهای خارجی تعارض فرهنگ سنتی و فرهنگ مدرن و ضعف زیرساخت‌ها و اصلاحات زیر بنای قانونی به عنوان مهم‌ترین تهدید خارجی شناخته شده است. **واژگان کلیدی:** خشونت خانگی، حمایت، امنیت، پناهگاه حمایتی.

تاریخ اکتسب: ۹۶/۱۰/۳

تاریخ دریافت: ۹۶/۷/۱۷

Sociological study to establish shelters for abused women in Tehran's support

Abstract

This study was an exploratory study using qualitative methods and purpose of this survey was evaluation the potential of social support for women in domestic violence shelters located at Tehran. This research used the method of matrix analysis of the model determining strengths and weaknesses and the opportunities and threats to the way strategic analysis (SWOT) and compare the strategy of internal and external factors together to provide strategies about transitional housing for women. The results showed Improved health-related policies in the prevention of domestic violence against women, Create a supportive environment, health centers, transitional housing, particularly increased government attention in human capital for women of domestic violence,

^۱ دانشجوی دکترای جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد واحد دهقان اصفهان

parvaneh_bayaty84@yahoo.com

^۲ گروه پژوهش اجتماعی، دانشکده روانشناسی - علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن، تهران، ایران

shams279@yahoo.com

Capacity of government and non-government use of public information laws legal support structures for women, Strengthening judicial institutions, social work and counseling in family courts, Strengthen the various sectors of society to participate in programs to create transitional housing for women, Women's empowerment in the face of problems and living a healthy life skills training can prevent or reduce the impact of violence against women can be effective.

Keywords: violence against women , husband violence, social support and family.

مقدمه

در بین تمامی نهادها، سازمانها و موسسات اجتماعی، خانواده نقش و اهمیت خاص و به سزایی دارد. تمامی افرادی که در باب جامعه اندیشیده اند و نیز همه مصلحین بر خانواده و اهمیت حیاتی آن برای جامعه تاکید ورزیده اند. به درستی هیچ جامعه ای نمی تواند ادعای سلامتی کند، چنانچه از خانواده های سالم برخوردار نباشد. باز بی هیچ شبهه هیچ یک از آسیب های اجتماعی نیست که فارغ از تاثیر خانواده پدید آمده باشد (ساروخانی، ۱۳۸۶).

کارکرد خانواده صرفا تامین احتیاجات جسمی، مادی و روانی و فراهم کننده فضای مملو از گرمی و صمیمیت برای اعضاء نیست، بلکه در کنار این عملکردهای سازنده و مفید، خانواده می تواند کارکردهای مخرب گسترده ای همچون خشونت را نیز داشته باشد. سال هاست که در برخی از خانواده ها، خشونت کانون زندگی آنان را به محیطی سرد و بی روح مبدل کرده است. قربانیان خشونت خانوادگی که اکثریت قریب به اتفاق آنها زنان هستند، اغلب مورد تهدیدهای جانی، تجاوزجنسی و محرومیت اقتصادی قرار می گیرند و به کودکان و متعلقات آنها صدمات زیادی وارد می شود. اثبات وجود این سیستم کنترل، امری بس مشکل است و اغلب از چشم

افراد بیرون از خانواده پوشیده میماند، چراکه قربانیان آن، به واسطه ترس از انتقامجویی، شهامت بازگویی آن را برای هیچکس ندارند.

در مناطق مختلف جامعه ما به دلیل این که اساساً خشونت علیه زنان امری پنهان بوده و شدیداً ازسوی زن یا خانواده‌ی او کتمان می‌شود، آمار دقیقی از پدیده‌ی همسرآزاری در دست نیست. در ایران، زنان بر اثر فشارهای سنتی هزار ساله که دامنه‌ی وسیع دارد، یاد گرفته‌اند که بخش عمده‌ی آن‌ها از وضعیت خشونت بار زندگی خود را از دیگران بپوشانند. عواملی نظیر احساس عدم کفایت در مدیریت خانواده، از کار افتادگی جسمی و روحی زنان، عدم کارآیی زن در محیط کاری، خدشه دار شدن شرافت و عزت نفس زن، کاهش منزلت خانوادگی و اجتماعی زن، از جمله تأثیرات منفی رفتارهای خشونت آمیز مردان علیه زنان در خانواده است. عدم وجود مراکز به نام خانه‌های امن در ایران چون سایر کشورها که زنان آسیب دیده و مورد تهدید در آنجا امنیت یابند تأثیری بس خطرناکتر بر روح جریحه دار زن ایرانی برجای میگذارد و به او احساس موجودی بی اراده، مفعول و منفعل را میدهد. این درحالی است که بسیاری بر نقش انکارناپذیر زنان به عنوان مدیران داخلی خانواده تأکید دارند.

طرح مسئله

با توجه به اصول و هنجارهای جامعه ایرانی صبر و شکیبایی یکی از ویژگی‌های اکثریت زنان جامعه ما می‌باشد ولی در هنگام بروز خشونت خانگی که جان زنان در معرض خطر است هم آیا باید صبر کرد. در جوامع سنتی پناه بردن زنان به خانواده‌های خویش امری است بدیهی که البته بیشتر با مداخلات نزدیکان به برگشت دوباره زن به همان شرایط قبل می‌باشد چرا که برخوردهای ناشایست دامنه گسترده‌ای از عبارات و رفتارها هم چون بی‌اعتنایی به گفته‌های زن و استفاده از عبارات تحقیر کننده و توهین آمیز و درخواست‌های غیراخلاقی از زن را در بر می‌گیرد. همچنان که در نظریه‌های جامعه‌شناسی آمده تحصیلات و درآمد بالای زن با خشونت علیه وی در رابطه‌ای بی‌تأثیر نیست چرا که بیشتر موارد نشان دهنده رابطه‌ی معکوس می‌باشد پلیس در کنار سیستم قضایی و پیش از آن یکی از ارکان اصلی برنامه‌ی حمایت از زنان خشونت دیده است و از یک نقش کلیدی در این برنامه‌ها برخوردار است. رفتار و عملکرد پلیس به عنوان نخستین مرجع رسمی حمایت از زنان خشونت دیده می‌تواند تأثیر چشمگیری داشته باشد و در مقابل رفتار نسنجیده آنها ممکن است حس ترس ناامنی و

پیشمانی از مراجعه به دستگاه عدالت کیفری را به دنبال آورد فرار از خانه از هم گسیخته ی زنان خشونت دیده را وارد مفاسد اجتماعی میکند حال این سوال مطرح می شود چه رویه ی ثابت و منسجمی در نحوه برخورد و حمایت با زنان خشونت دیده از طرف دولت می شود؟ تا این حس ترس، ناامنی بی پناهی در این زنان کمتر و دوباره بتوانند حقوق از دست رفته خود را بازیابند. مسلماً دولت در قانون و برنامه های توسعه ی خود برای خدمات اجتماعی تدابیر لازم را به عمل آورده که یکی از این برنامه ریزی ها حمایت از زنان مورد خشونت قرار گرفته توسط سازمان بهزیستی می باشد.

لذا، توجه به این مسأله و ارائه راه حل‌های علمی و کاربردی میتواند در سلامت جامعه و خانواده نقش اساسی و تعیین کننده داشته باشد. در این راستا تمرکز اصلی پژوهش حاضر بر روی این سؤالات است که آیا پناهگاه های موجود، پاسخگوی نیاز زنان مورد خشونت خانگی واقع شده، و زنانی که مورد خشونت خانگی قرار گرفته‌اند، تا چه میزان از ایجاد پناهگاه های حمایتی، استقبال می‌کنند؟ نقاط قوت و ضعف و تهدیدات و فرصت های پناهگاه‌های حمایتی، از نظر کارشناسان و زنان خشونت دیده چیست؟

این واقعیت است که زنان و دخترانی که به هر دلیلی درون خانواده در معرض خشونت و اختلافات خانوادگی قرار می‌گیرند و مجبور به ترک خانه می‌شوند، با قدم گذاشتن به خیابان با انواع آسیب‌های اجتماعی مواجه می‌شوند. این واقعیت زمانی چهره تلخ خود را بیشتر نمایان می‌کند که درصد قابل توجهی از این زنان و دختران در صورت رسیدگی نشدن به موقع در همان چند ساعت اولیه ترک منزل از سوی باندهای سوءاستفاده از زنان و دختران بی‌پناه شناسایی و جذب و به قیمت یافتن سرپناهی امن و غذای گرم، ناچار مرتکب انواع بزه‌کاری‌ها می‌شوند. معمولاً زنانی که به خانه های امن زنان پناه می‌آورند که می‌خواهند مخفی شوند و به شدت هم تحت فشار روحی قرار دارند.

این در حالی است که بسیاری از خشونت های خانوادگی به بیرون از خانواده گزارش نمی شود. با توجه به پیامدهای خشونت و رابطه آن با سلامت روان زنان، شناخت علمی و تحقیق درباره این موضوع اهمیت فراوانی پیدا می کند. تا با مطالعه و ارائه راهکارهایی نظیر پناهگاه های حمایتی زنان و بررسی تطبیقی قوانین کشورهای همسایه در این خصوص برای کاهش خشونت در خانواده از تشدید تعارضات و سوق یافتن خانواده ها به سوی از هم پاشیدگی جلوگیری کرد.

اهمیت کاربردی انجام تحقیق حاضر در این است که نتایج آن می‌تواند سیاست‌گذاران و مجریان جامعه را از خشونت و بد رفتاری که علیه زنان در خانواده انجام می‌شود و عواقب این عمل نابهنجار اجتماعی آگاه سازد تا آنان سیاست‌هایی را جهت کاهش اعمال خشونت آمیز علیه زنان و ایجاد تقویت مراکز اسکان موقت زنان اتخاذ نمایند و از این طریق به کاهش بروز خشونت در خانواده، بهبود و حفظ سلامت و استحکام خانواده کمک موثری بنمایند.

حال زمانی می‌توان از قطعیت‌ها و پیشی‌بینی‌های صحیح در جهت کاهش خشونت علیه زنان سخن گفت که به لحاظ تجربی کاری در این خصوص صورت گیرد، بنابراین ضرورت انجام تحقیق حاضر بیش از پیش احساس می‌گردد.

چارچوب نظری

خشونت خانگی علیه زنان علاوه بر جنبه‌های انسانی و حقوق بشری، یک مشکل عمده سلامت به حساب می‌آید و عواقب جسمی، روانی و حتی اجتماعی ناشی از آن می‌تواند سلامت زنان خانواده و جامعه را به خطر اندازد. به همین دلیل در طی سالیان اخیر، بررسی ابعاد مختلف این معضل اجتماعی و سلامتی، دست‌مایه پژوهش‌های داخلی و خارجی فراوانی قرار گرفته است. در سال ۱۹۹۳ بیانیه حذف خشونت علیه زنان در سازمان ملل، این تعریف را برای خشونت علیه زنان ارائه کرد: هر نوع اقدام خشونت آمیز جنسیتی که منجر به آسیب بدنی، جنسی یا روانی در زنان شود (یا احتمال بروز آن زیاد باشد)، برای زنان رنج‌آور بوده یا به محرومیت اجباری از آزادی فردی یا اجتماعی منجر گردد (سازمان بهداشت جهانی، ۱۹۹۳).

خشونت خانگی علیه زنان اختصاص به یک منطقه خاص جغرافیایی و یا سطح معینی از اقتصاد و رفاه ندارد و در همه جوامع و تمامی لایه‌های اجتماعی قابل ردیابی است، هرچند شیوع، نوع، شدت، عواقب و عوامل مساعدکننده این پدیده متفاوت است. اما به نظر می‌رسد زنان در موقعیت‌های پایین‌تر اقتصادی و اجتماعی موقعیت‌های بدتر خشونت را تجربه می‌کنند و عواملی مانند سطح سواد پایین، درآمد کم، فقر، منابع اندک و مشکلات ناشی از فرزندآوری در افرادی که به خشونت دست می‌زنند یا قربانی خشونت می‌شوند، قابل توجه است. ماهیت این پدیده در برخی از کشورها متفاوت است. برای مثال در کشور غنا، خشونت اعمال شده علیه زنان می‌تواند جنبه‌های شبه مذهبی، اجتماعی فرهنگی، جنسی، بدنی، عاطفی، روانی یا اقتصادی داشته باشد (آموکوهن، ۲۰۰۴). شدت و بزرگی مساله خشونت خانگی علیه زنان و نحوه برخورد با آن تابع هنجارها و ارزش‌های اجتماعی فرهنگی هر جامعه

است، بنابراین نوع برداشت و تعریف خشونت خانگی علیه زنان، و عوامل زمینه ساز آن می تواند متفاوت و وابسته به نوع فرهنگ جامعه بوده و این تفاوتها بیانگر گوناگونی سیاست ها و برنامه های پیشگیرانه در جوامع مختلف را توجیه می نماید. نظریه یادگیری اجتماعی: بنابراین نظریه، رفتار هم از راه تقلید (تقلید رفتار اعضای خانواده و دیگران) و هم از راه تجربه های مستقیم فرا گرفته می شود. دختران کوچک از همان ابتدا یاد میگیرند که نقش جنسیتی زنان پایینتر از مردان بوده و زنان همیشه به مردان وابسته اند. با این حال، آنها میآموزند که در مقام زن برای دفاع از خود در مقابل خشونت، امکانات محدودی دارند. پسران نیز نقشهای جنسیتی خود، یعنی نقش مرد بزرگسال را فرا میگیرند و متوجه میشوند که مردان و پسران برتر از زنان هستند و میتوانند زنان را تحت نظارت و سلطه قرار دهند و در صورت بروز هرکاستی از طرف زن، او را به هر نحو که یاد گرفته اند مورد خشونت قرار دهند (اعزازی، ۱۳۸۰).

طبق نظریه یادگیری اجتماعی (اشتراوس، ۱۹۸۰)، رفتار خشونت آمیز اکتسابی است و فرد آن را طی فرآیند اجتماعی شدن می آموزد. این نظریه سعی در توضیح فراگیری رفتار خشن در خانواده از طریق مشاهده یا تجربه خشونت دارد و از یک طرف بر تجارب فرزندان و مشاهده رفتار خشن تاکید می کند و از سوی دیگر، مطرح می کند که در خانواده ها تفاوت هایی در جامعه پذیری جنسیتی وجود دارد که باعث می شود پسران و دختران با هنجارهای متفاوت جامعه پذیر شوند و هر یک نقش خاص جنسیتی خود را فرا می گیرند، نقشی که برای دختران با فرودستی، وابسته بودن به دیگری و تحمل خشونت همراه است. پسران نیز نقش جنسیتی خاص خود را که با فرادستی، استقلال و اجازه رفتار خشن است فرا می گیرند.

نظریه یادگیری پیشنهاد می کند که افراد رفتارهای خشن را با مشاهده یاد می گیرند و اگر این گونه رفتارها مورد تنبیه قرار نگیرد و بر عکس مورد تشویق واقع شود، تقویت می گردد و ادامه می یابد (بندورا، ۱۹۷۷). نظریه سیستمی: در این دیدگاه، خانواده به صورت یک سیستم در نظر گرفته می شود که دارای مرزهای باز یا بسته یا قابلنفوذ است. مبادله در این سیستم به صورت بازخورد مثبت یا منفی صورت میگیرد و اهداف نهفته در نظام بر بازخورد تأثیر دارند. برای مثال ممکن است خشونت در جهت دستیابی به هدف یا بقای نظام وسیلهای مؤثر باشد. بازخوردهای مثبت سبب افزایش رفتارهای خشونت آمیز و بازخوردهای منفی باعث کاهش آن میشوند (اعزازی، ۱۳۸۰).

آسیب شناسان بر این باورند که افزایش پدیده همسرآزاری که در برخی موارد به همسر کشی می انجامد، همگام با رشد نابسامانیهای اقتصادی (گرانی و کاهش قدرت خرید مردم)،

فرهنگی (ماهواره ها و جراید) و اجتماعی (اعتیاد زنان و طلاق والدین)، امری انکار ناپذیر است (عرب، ۱۳۸۳).

نظریه برابری زن و مرد: نظریه برابری زن و مرد نه تنها زندگی زنان بلکه زندگی مردان در مقایسه با زندگی زنان و چگونگی تعامل دو جنس با یکدیگر را مورد توجه قرار می‌دهد. بر اساس این نظریه روابط دو جنس اساساً رابطه قدرت است. در رابطه‌ای که مرد از همسر خود سوء استفاده می‌کند، مرد همسر خود را با مورد سوء استفاده قرار دادن فیزیکی یا کلامی یا روان‌شناختی و یا هر سه تحت سلطه و انقیاد درمی‌آورد (اسموند و تورن، ۱۹۹۳). این نظریه در توضیح پدیده همسرآزاری عقیده دارد به کارگیری خشونت به وسیله شوهر منعکس‌کننده قدرت، اختیار و موقعیت اجتماعی بالاتر مردان است. این امر در بسیاری از مردان این باور را به وجود می‌آورد که آنها حق دارند که همسران‌شان را مورد سوء استفاده قرار دهند. پس خاتمه‌دادن به همسرآزاری مستلزم تجدید ساختار رابطه قدرت بین زن و مرد در جامعه است.

نظریه فرهنگ خشونت: نظریه فرهنگ خشونت از دیگر نظریه‌های مربوط به همسرآزاری است. این نظریه بیان می‌کند که اساس انواع گوناگون رفتاری سوء مانند همسرآزاری، کودک‌آزاری و سالمندآزاری را پذیرش خشونت به وسیله جامعه تشکیل می‌دهد. به عنوان نمونه، جوامع استفاده از خشونت را نوعی ابزاری برای حل تضادها در سطوح شخصی، ملی و جهانی شناخته‌اند. براساس این نظریه در تمامی سطوح جامعه خشونت به عنوان وسیله‌ای قانونی و مشروع و منطقی برای حل مشکلات پذیرفته شده است (ویانو، ۱۹۹۲). پس این احتمال وجود دارد که مرد برای حل مشکلات در خانه از خشونت استفاده کرده و همسر خود را مورد آزار قرار دهد. از این رو، برای متوقف ساختن همسرآزاری در متغیرهای فرهنگی جامعه که مشوق خشونت است تجدید ساختار ضروری است.

تالکوت پارسونز

پارسونز جامعه را متشکل از اجزایی می‌دانست که اصطلاحاً پایگاه نقش‌ها می‌شود (ورسلی، ۱۳۷۸). بنابراین وقتی خرده سیستم‌ها به ایفای نقش‌های خویش پرداخته و آسیبی متوجه آنان نباشد یا همچنین امکان کسب فرصت‌ها برای انسجام خرده سیستم‌ها فراهم باشد، امنیت اجتماعی برقرار شده است. پارسونز برای امنیت اجتماعی چهاربعد قائل است که هر کدام مربوط به یک خرده سیستم جامعه هستند و از آن‌ها برآیند برخوردار از این چهار بعد امنیت اجتماعی می‌توان به تحقق امنیت در سطح جامعه امید داشت. امنیت مالی و اقتصادی، امنیت سیاسی، امنیت حقوقی و قضایی، امنیت فرهنگی به ترتیب در نظام فکری پارسونز ضروری بوده

و هریک از جایگاه خاصی برخوردارند. فقدان هریک از این ابعاد امنیت، روند سیبرنتیکی را دچار اختلال نموده و دنیای کارکردها را مختل، جامعه را در کلیت خود دچار عدم تعادل و پریشان حالی می کند. بنابراین برای داشتن جامعه ای توأم با آرامش و اطمینان خاطر لازم است به هر چهار بعد امنیت توجه داشت و با تضمین آنان، امنیت جامعه را فراهم نمود (نویدینیا، ۱۳۸۴).

آنتونی گیدنز

از نظر گیدنز، امنیت را می توان موقعیتی خواند که در آن با یک رشته خطرهای خاص مقابله، یا به حداقل رسانده می شود. تجربه امنیت به تعادل اعتماد و مخاطره بستگی دارد. امنیت چه به معنای بالفعل و چه به معنای تجربی آن، ممکن است به مجموعه هایی از آدم ها، تا مرز امنیت جهانی یا به افراد، ارتباط داشته باشد (گیدنز، ۱۳۷۷).

به این ترتیب، گیدنز مصونیت در برابر خطرها را "امنیت" تعریف کرده است. به عبارت دیگر، این اصطلاح به اطمینانی بر می گردد که بیشتر آدم ها به تداوم تشخیص هویت خود و دوام محیط های اجتماعی و مادی کنش در اطراف خود دارند.

باری بوزان

اصطلاح امنیت اجتماعی را باری بوزان برای اولین بار در کتاب "مردم، دولت ها، هراس" به کار برد. امنیت اجتماعی تنها یکی از بخش های پنجگانه رویکرد پنج بعدی او به فرضیه امنیت است. دیگر بخش های این رویکرد عبارتند از: امنیت نظامی، سیاسی، اقتصادی و محیطی. بطور کلی، امنیت نظامی به اثرات متقابل توانایی های تهاجمی و دفاعی مسلحانه دولت ها و نیز برداشت آنها از مقاصد یکدیگر مربوط است. امنیت سیاسی ناظر بر ثبات سازمانی دولت ها، سیستم های حکومتی و ایدئولوژی است که به آنها مشروعیت می بخشد.

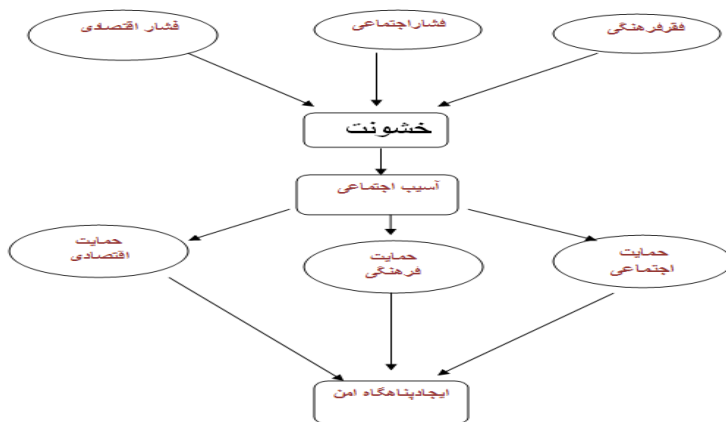
نظریه مربوط به حمایت

گیدنز و دولت رفاه

دولت و قانونگذار با در نظر گرفتن حقوق زنان در قانونگذاری، برابر نبودن حقوق زن و مرد، هم چنین با نبودن قوانین حمایتی از زنان و نبود مراکز دولتی برای حمایت از زنان آسیب دیده نقش تاثیرگذاری بر آسیب دیدن زنان و تداوم خشونت علیه زنان دارد. گیدنز در مورد دولت رفاه می گوید: تاریخ پر کشمکش دولت رفاه، اساساً غیردموکراتیک و وابسته به توزیع مزایا از بالا به پایین است. نیروی محرک آن حمایت و مراقبت است. اما فضای کافی به آزادی شخصی نمی دهد. برخی تشکل های نهاد رفاهی بوروکراتیک، بیگانه کننده و ناکارآمد است و مزایای

رفاهی می‌توانند نتایج متناقضی داشته باشند که هدف‌هایی را که برای رسیدن به آن‌ها بوجود آمده‌اند تضعیف کنند، با وجود این سیاست راه سوم این مسائل را نشانه‌ای برای برچیدن دولت رفاه نمی‌بینند، بلکه دلیلی برای بازسازی آن می‌دانند. سیاست راه سوم باید علاقه عمیق به عدالت اجتماعی را حفظ کند. برابری و آزادی فرد ممکن است در تعارض با یکدیگر باشند. اما اقدامات برابری طلبانه نیز اغلب دامنه آزادی‌های فردی را افزایش می‌دهد.

مدل نظری پژوهش

مدل نظری پژوهش حاضر

روش شناسی

جهت دستیابی به اهداف تحقیق ابتدا از روش ترکیبی (روش توصیفی - پیمایشی و تحلیلی) استفاده شده است و سپس در مراحل بعدی تحقیق، جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات و ارائه استراتژی و راهبرد خانه‌های حمایتی از روش تحلیل راهبردی (SWOT) استفاده شده است. برای توسعه و گسترش یک استراتژی در قالب مدل راهبردی یک ماتریس از عوامل می‌توان ایجاد کرد که به ماتریس ارزیابی معروف است. در این روش هدف از ارزیابی فرصت‌های محیطی از یک طرف و نقاط ضعف و قوت از سوی دیگر مورد توجه می‌باشد. در واقع تحلیل قوت‌ها و ضعف‌ها در محیط درونی و تحلیل فرصت‌ها و تهدیدها از محیط بیرونی جریانی نظام مند است. ابتدا با توجه به بررسی‌های صورت گرفته روی محیط داخلی و خارجی ناحیه فهرستی از نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها مورد شناسایی قرار گرفت و سپس بوسیله نظر خواهی از کارشناسان و زنان تحت خشونت خانگی و وزن دهی به هر کدام از این مسایل و سطح محاسبه و تحلیل آنها، اولویت‌ها مشخص گردید و در نهایت جهت برطرف کردن با تقلیل

نقاط ضعف و تهدیدها و تقویت و بهبود نقاط قوت و فرصت های موجود در ارتباط با پناهگاههای امن زنان مطالعه شده و استراتژی های مناسبی ارائه شده است. در این پژوهش واحد تحلیل ما فرد بوده است و در خصوص مولفه های تحقیق از نظرات کارشناسان و همچنین زنان مورد خشونت قرار گرفته شده، استفاده گردیده است.

با توجه به موقعیت جامعه پژوهش و حجم افراد مورد نظر در جامعه مورد مطالعه جمعاً تعداد ۶۷ نفر (نظرات ۱۷ نفر از کارشناسان سازمان بهزیستی شهر تهران و تعداد ۵۰ نفر از زنان مورد خشونت قرار گرفته مستقر در پناهگاههای اسکان موقت زنان در شهر تهران) مشخص شدند.

اعتبار ابزار اندازه گیری در تحقیق حاضر محتوایی است آزمون، وقتی اعتبار محتوایی دارد که هدف های آن با محتوای آزمودنی ارتباط داشته باشد. بنابراین ابزار پژوهش حاضر از اعتبار لازم برخوردار می باشد. با استفاده از ضریب الفای کرونباخ در محیط نرم افزار SPSS متوسط پایایی مولفه های ابزار اندازه گیری برابر با ۰/۸۳ محاسبه و استخراج شد.

یافته ها

هدف از تحقیق حاضر بررسی پتانسیل سنجی اجتماعی ایجاد پناهگاه های حمایتی برای زنان مورد خشونت خانوادگی قرار گرفته در شهر تهران است و در این زمینه از شیوه کیفی استفاده شد تا به هدف مورد نظر نائل گردیم. بر این مبنا از پرسشنامه و مدل تحلیل راهبردی بهره گرفته شد و جمعاً تعداد ۶۷ نمونه انتخاب شد که تعداد ۱۷ نفر از آنها از کارشناسان و همچنین تعداد ۵۰ نفر نیز از زنان مورد خشونت قرار گرفته بود که به پرسشنامه تحقیق پاسخ داده اند.

جدول ۱: توزیع فراوانی افراد پاسخ دهنده

گروه	تعداد	درصد	فراوانی
کارشناس	۱۷	۳۶/۲	
زنان مورد خشونت	۵۰	۶۳/۸	
کل	۶۷	۱۰۰	

تحلیل نقاط قوت، ضعف و فرصتها و تهدیدها

تعداد ۲۳ نقاط قوت در مقابل تعداد ۱۱ نقطه ضعف مورد شناسایی و بررسی قرار گرفته است. همچنین تعداد ۱۱ فرصت در برابر ۱۱ تهدید مورد شناسایی قرار گرفته است و لذا در مجموع ۳۴ نقطه قوت و مزیت (فرصت) در برابر ۲۲ مورد نقطه ضعف و تهدید مطرح شده‌اند. از بین مجموعه عوامل و معیارهای مدل تحلیل راهبردی که در بالا به آن اشاره شد، برای تهیه و آماده سازی قسمت دوم پرسشنامه و ابزار اندازه گیری این تحقیق استفاده شده است که معیار سنجش و درجه بندی هر یک از عوامل فوق، بدین صورت می باشد که برای هر عامل یک دامنه و طیف سنجش از ۱ به معنای کاملاً مخالف، ۲ به معنای مخالف، ۳ به معنای بی نظر، ۴ به معنای موافق و ۵ به معنای کاملاً موافق آن عامل به عنوان عامل موثر در ایجاد پناهگاه‌های حمایتی برای زنان مورد خشونت خانوادگی قرار گرفته مطرح شده است. بدین ترتیب اطلاعات و داده ها گردآوری و برحسب پاسخها و نظرات افراد، مجموع وزنهاى آنها، میانگین رتبه ای آن عوامل محاسبه و مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد.

جدول ۲: عوامل موثر بر ایجاد پناهگاه‌های حمایتی برای زنان مورد خشونت خانوادگی قرار گرفته

نقاط قوت

- S۱ کاهش میزان خشونت خانگی
- S۲ مخالفت و جلوگیری از هرگونه تعرض، تامین امنیت و رفاه اجتماعی قشر وسیعی از جامعه
- S۳ تقویت جایگاه زن در نهاد خانواده های بحران زده
- S۴ تقویت جایگاه زن در صحنه اجتماعی
- S۵ استیفای حقوق شرعی و قانونی زنان و توجه ویژه به نقش سازنده زنان بعنوان مادر
- S۶ پایداری بنیان خانواده طبق تعالیم احکام اسلامی
- S۷ حفظ و ارتقاء سرمایه اجتماعی و ارتقاء رضایتمندی عمومی و گسترش نهادهای عمومی
- S۸ عملی شدن اهداف آیین نامه شورای فرهنگی-اجتماعی زنان
- S۹ ایجاد زمینه رشد هماهنگ و متوازن ابعاد مادی و معنوی در زندگی فردی و اجتماعی با عنایت به آزادی مسئولانه زنان و کرامت انسانی آنها
- S۱۰ برخورداری از حیات شایسته و سلامت جسمانی مسولیت محافظت از آنان در مقابل هرگونه تعدی

- S۱۱ هدایت زنان آسیب دیده در پذیرفتن نقش اجتماعی موثر و کارآمد
- S۱۲ بهبود سطح آموزش مادران برای ارتقاء زندگی فرزندان در خانواده بحران زده
- S۱۳ ارتقاء سطح بهداشت امنیت، آرامش زنان مورد خشونت قرار گرفته خانگی و به طبع در خانه و جامعه
- S۱۴ گسترش خدمات حمایتی (مددکاری اجتماعی، مشاوره) در جامعه
- S۱۵ مبارزه همه جانبه با ناهنجاری ها و آسیب های اجتماعی
- S۱۶ توانمند سازی زنان برای در بر گرفتن حقوق از دست رفته
- S۱۷ بهره مندی زنان از حمایت های حقوقی - اجتماعی دولت در مقابل افرادی که دست به خشونت می زنند
- S۱۸ برخورداری زنان از حمایت های اقتصادی از سوی دولت در مقابل افرادی که دست به خشونت می زنند
- S۱۹ برخورداری زنان آسیب دیده از حمایت های لازم در صورت فقر و ایجاد امکانات جهت توانبخشی و خودکفایی
- S۲۰ بهره مندی زنان از اطلاعات آموزش ها کسب مهارت ها و امکانات کار جهت اشتغال مناسب
- S۲۱ افزایش توسعه آگاهی های جامعه نسب به اهمیت و کارکرد نقش زنان در توسعه انسانی
- S۲۲ افزایش آگاهی اعضای خانواده بخصوص مردان به جایگاه زن در خانواده
- S۲۳ بهبود سطح آموزش زنان به عنوان عامل مهم انتقال فرهنگ و ارزش های جامعه

ضعف ها

- W۱ ضعف زیر ساخت های فرهنگی جامعه در شناخت مصادیق و مواجهه با خشونت های خانگی
- W۲ کمبود توجه جامعه به تضعیف جایگاه بلند زن در اجتماع با اعمال خشونت آمیز
- W۳ کمبود توجه جامعه به لزوم حفظ حرمت و مقام مادر در خانواده های بحران زده
- W۴ نامناسب و ناکافی بودن تسهیلات اقامتی در پناهگاه ها (به دلیل شرع)
- W۵ کمبود تقاضا از طرف زنان مورد خشونت قرار گرفته به دلیل عرف و فرهنگ اجتماع
- W۶ افزایش آسیب های اجتماعی به دلیل عدم حضور در پناهگاه ها
- W۷ کمبود برنامه ریزی و سرمایه گذاری دولتی در هر ناحیه شهر
- W۸ جا نیافتادن مزایای پناه گاه امن برای عموم جامعه
- W۹ عدم آگاهی و فقر فرهنگی زنان مورد خشونت قرار گرفته
- W۱۰ تمایل نداشتن خانواده و بستگان زنان مورد خشونت قرار گرفته به مراجعه زن به پناه گاه های امن
- W۱۱ عدم آگاهی و اطلاع زنان از وجود پناه گاه های امن

فرصت‌ها

- O۱ افزایش انگیزه و توجه دولت در سرمایه گذاری انسانی به روی زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته
- O۲ افزایش انگیزه و توجه بخش خصوصی و NGO ها به ایجاد پناه گاه های امن
- O۳ افزایش تمایل و انگیزه زنان به مراجعه پناه گاه های امن
- O۴ ایجاد محیط امن در پناهگاهها برای زنان جهت فاصله گرفتن از شرایط آسیب زای محیط اجتماعی
- O۵ وجود حمایت‌های اجتماعی دولتی از طریق پناهگاهها برای زنانی که فضای مناسب حمایتی در خانواده و بستگان ندارند
- O۶ افزایش امکانات و خدمات در پناه گاه های امن در مقایسه با محیط خارج از پناه گاه
- O۷ وجود نیروهای متخصص برای حمایت از زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته
- O۸ ایجاد امکانات جدید برای ورود زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته به جامعه
- O۹ ایجاد روحیه اجتماعی و مشارکت زنان در عرصه اجتماعی
- O۱۰ وجود پتانسیلهای دولتی و غیردولتی جهت اطلاع رسانی عمومی از قوانین و ساختارهای حقوقی، حمایتی برای زنان
- O۱۱ وجود پناه گاه های امن و امکان کمک رسانی سریع

تهدیدها

- T۱ عموم مردم معتقدند قوانین موجود به نفع مردان بوده و امنیت زنان را تامین نمی کند
- T۲ زیاده آسب های اجتماعی و تخلفات و انحرافات در سطح جامعه
- T۳ عدم توانایی NGO ها در جذب سرمایه برای ایجاد پناهگاه امن
- T۴ از بین رفتن حمایت های عاطفی، اجتماعی خانوادگی و دوستان از زنان تحت حمایت پناه گاه
- T۵ نگرش منفی (تحقیر آمیز) عموم مردم به زنان تحت پوشش بهزیستی
- T۶ ضعف زیر ساخت ها و اصلاحات زیر بنایی قانونی
- T۷ عدم ارائه مجوز از سوی دولت (به دلیل شرع و قانون) برای گسترش پناه گاه
- T۸ محدودیت تسهیلات مالی که پناهگاهها به زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته، ارائه می دهند
- T۹ ترویج دیدگاه های منفی تصمیم گیرندگان و قانونگذاران در رابطه با ایجاد پناه گاه های امن
- T۱۰ تعارض فرهنگ سنتی و فرهنگ مدرن
- T۱۱ نگرش و بینش منفی اطرافیان زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته به محیط پناه گاه

لذا به منظور درجه بندی و اولویت سنجی در درون دسته ها و گروههای مختلف(نقاط قوت - ضعف - قوت) و (تهدید- فرصت) مدل تحلیل راهبردی به کار گرفته می شود. اضافه بر این

در این قسمت سعی شد تا علاوه بر نکات بالا، بوسیله پرسشنامه مزیت ها و محدودیت های عمده پناه گاههای امن جهت اولویت بندی گزینه ها از دیدگاه کارشناسان و زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته مرتبط با پناهگاه ارزیابی شود تا علاوه بر مشارکتی کردن این روش بتوان نتیجه را به صورت کمی و منطقی و اصولی تری به دست آورد. با توجه به نظرات ارایه شده میانگین رتبه ای و وزن نسبی هر یک از نقاط ضعف، فرصت ها و تهدیدها از دیدگاه گروه های پاسخ دهنده می باشد. لازم به ذکر می باشد که در این مطالعه، موضوعات در سه دسته عوامل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و نهادی با پنج درجه شدت (خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم، خیلی کم) بررسی شده است. حال با توجه به جدول به بررسی و تحلیل هر یک از نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدها از نقطه نظر گروه های مشارکت کننده در این تحقیق پرداخته می شود:

اولویت بندی نظرات کارشناسان در رابطه با ایجاد پناهگاه های حمایتی

جدول ۳: نظرات کارشناسان (قوتها)

رتبه	میانگین وزن ها	مجموع وزن ها	قوت ها
۱	۴/۶۵	۷۹	۱۳ ارتقاء سطح بهداشت امنیت، آرامش زنان مورد خشونت قرار گرفته خانگی و به طبع در خانه و جامعه
۲	۴/۵۳	۷۷	۱۴ گسترش خدمات حمایتی (مددکاری اجتماعی، مشاوره) در جامعه
۳	۴/۴۱	۷۵	۱۱ هدایت زنان آسیب دیده در پذیرفتن نقش اجتماعی موثر و کارآمد
۴	۴/۳۵	۷۴	۱۰ برخورداری از حیات شایسته و سلامت جسمانی مسولیت محافظت از آنان در مقابل هر گونه تعدی
۵	۴/۲۹	۷۳	۱۶ توانمند سازی زنان برای در بر گرفتن حقوق از دست رفته
۵	۴/۲۹	۷۳	۱ کاهش میزان خشونت خانگی
۵	۴/۲۹	۷۳	۱۹ برخورداری زنان آسیب دیده از حمایت های لازم در صورت فقر و ایجاد امکانات جهت توانبخشی و خودکفایی
۶	۴/۲۴	۷۲	۱۷ بهره مندی زنان از حمایت های حقوقی - اجتماعی دولت در مقابل افرادی

که دست به خشونت می زنند			
۶	۴/۲۴	۷۲	S1۸ برخورداری زنان از حمایت های اقتصادی از سوی دولت در مقابل افرادی که دست به خشونت می زنند
۷	۴/۱۸	۷۱	S1۲ بهبود سطح آموزش مادران برای ارتقاء زندگی فرزندان در خانواده بحران زده
۷	۴/۱۸	۷۱	S2۲ افزایش آگاهی اعضای خانواده بخصوص مردان به جایگاه زن در خانواده
۸	۴/۱۲	۷۰	S3 تقویت جایگاه زن در نهاد خانواده های بحران زده
۸	۴/۱۲	۷۰	S۵ استیفای حقوق شرعی و قانونی زنان و توجه ویژه به نقش سازنده زنان بعنوان مادر
۹	۴/۰۶	۶۹	S۷ حفظ و ارتقاء سرمایه اجتماعی وارتقاء رضایتمندی عمومی و گسترش نهادهای عمومی
۱۰	۳/۹۴	۶۷	S۴ تقویت جایگاه زن در صحنه اجتماعی
۱۱	۳/۸۸	۶۶	S۹ ایجاد زمینه رشد هماهنگ و متوازن ابعاد مادی و معنوی در زندگی فردی و اجتماعی باعنایت به آزادی مسئولانه زنان و کرامت انسانی آنها
۱۱	۳/۸۸	۶۶	S۲۰ بهره مندی زنان از اطلاعات آموزش ها کسب مهارت ها وامکانات کار جهت اشتغال مناسب
۱۲	۳/۸۲	۶۵	S2۱ افزایش توسعه آگاهی های جامعه نسب به اهمیت و کارکرد نقش زنان در توسعه انسانی
۱۳	۳/۷۶	۶۴	S2 مخالفت و جلوگیری از هرگونه تعرض ،تأمین امنیت و رفاه اجتماعی قشر وسیعی از جامعه
۱۳	۳/۷۶	۶۴	S6 پایداری بنیان خانواده طبق تعالیم احکام اسلامی
۱۳	۳/۷۶	۶۴	S1۵ مبارزه همه جانبه با ناهنجاری ها و آسیب های اجتماعی
۱۴	۳/۷۱	۶۳	S2۲ افزایش آگاهی اعضای خانواده بخصوص مردان به تاثیر نقش زن بر تربیت شخصیت فرزندان
۱۵	۳/۵۹	۶۱	S8 عملی شدن اهداف آیین نامه شورای فرهنگی-اجتماعی زنان

مدل تحلیل راهبردی (SWOT) نشان می دهد که از نظر کارشناسان در رابطه با ایجاد پناهگاه‌های حمایتی، مولفه "S1۳ ارتقاء سطح بهداشت امنیت، آرامش زنان مورد خشونت قرار گرفته خانگی و به طبع در خانه و جامعه " با میانگین وزنی ۴/۶۵ مهمترین نقطه قوت و پس از آن S1۴ گسترش خدمات حمایتی (مددکاری اجتماعی، مشاوره) در جامعه با میانگین وزنی ۴/۵۳ و S1۱ هدایت زنان آسیب دیده در پذیرفتن نقش اجتماعی موثر و کارآمد با میانگین وزنی ۴/۴۱ در رتبه های بعدی قرار دارند.

جدول ۴: نظرات کارشناسان (ضعفها)

رتبه	میانگین وزن ها	مجموع وزن ها	ضعف ها
۱	۴/۱۲	۷۰	W۱۱ عدم آگاهی و اطلاع زنان از وجود پناه گاههای امن
۲	۴/۰۶	۶۹	W۱ ضعف زیرساخت های فرهنگی جامعه در شناخت مصادیق و مواجهه با خشونت های خانگی
۳	۳/۸۸	۶۶	W۹ عدم آگاهی و فقر فرهنگی زنان مورد خشونت قرار گرفته
۴	۳/۸۲	۶۵	W۸ جا نیافتادن مزایای پناه گاه امن برای عموم جامعه
۵	۳/۷۱	۶۳	W۶ افزایش آسیب های اجتماعی به دلیل عدم حضور در پناهگاه ها
۶	۳/۶۵	۶۲	W۷ کمبود برنامه ریزی و سرمایه گذاری دولتی در هر ناحیه شهر
۶	۳/۶۵	۶۲	W۱۰ تمایل نداشتن خانواده و بستگان زنان مورد خشونت قرار گرفته به مراجعه زن به پناه گاههای امن
۷	۳/۵۳	۶۲	W۵ کمبود تقاضا از طرف زنان مورد خشونت قرار گرفته به دلیل عرف و فرهنگ اجتماع
۸	۳/۳۵	۶۲	W۴ نامناسب و ناکافی بودن تسهیلات اقامتی در پناهگاه ها (به دلیل شرع)
۹	۳/۰۶	۶۲	W۲ کمبود توجه جامعه به تضعیف جایگاه بلند زن در اجتماع با اعمال خشونت آمیز
۱۰	۳/۰۰	۵۱	W۳ کمبود توجه جامعه به لزوم حفظ حرمت و مقام مادر در خانواده های بحران زده

در مقابل مولفه W۱۱ عدم آگاهی و اطلاع زنان از وجود پناه گاههای امن با میانگین وزنی ۴/۱۲ به عنوان مهمترین نقطه ضعف و سپس مولفه W۱ ضعف زیرساخت های فرهنگی جامعه در شناخت مصادیق و مواجهه با خشونت های خانگی با میانگین وزنی ۴/۰۶ و همچنین W۹ عدم آگاهی و فقر فرهنگی زنان مورد خشونت قرار گرفته با میانگین وزنی ۳/۸۸ به عنوان نقاط ضعف در اولویتهای دوم و سوم مطرح شده اند.

جدول ۵: نظرات کارشناسان (فرصت ها)

رتبه	میانگین وزن ها	مجموع وزن ها	فرصت ها
۱	۴/۵۳	۷۷	IO۸ ایجاد امکانات جدید برای ورود زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته

به جامعه

۲	۴/۴۷	۷۶	۰۷ وجودنیروهای متخصص برای حمایت از زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته
۳	۴/۲۹	۷۳	۰۱۱ وجود پناه گاه های امن و امکان کمک رسانی سریع
۴	۴/۲۴	۷۲	۰۶ افزایش امکانات و خدمات در پناه گاه های امن در مقایسه با محیط خارج از پناه گاه
۵	۴/۱۸	۷۱	۰۱۰ وجود پتانسیلهای دولتی و غیر دولتی جهت اطلاع رسانی عمومی از قوانین و ساختارهای حقوقی، حمایتی برای زنان
۶	۴/۱۲	۷۰	۰۳ افزایش تمایل و انگیزه زنان به مراجعه پناه گاه های امن
۶	۴/۱۲	۷۰	۰۹ ایجاد روحیه اجتماعی و مشارکت زنان در عرصه اجتماعی
۷	۴/۰۰	۶۸	۰۱ افزایش انگیزه و توجه دولت در سرمایه گذاری انسانی به روی زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته
۷	۴/۰۰	۶۸	۰۲ افزایش انگیزه و توجه بخش خصوصی و NGO ها به ایجاد پناه گاه های امن
۸	۳/۹۴	۶۷	۰۴ ایجاد محیط امن در پناهگاهها برای زنان جهت فاصله گرفتن از شرایط آسیب زای محیط اجتماعی
۹	۳/۸۲	۶۵	۰۵ وجود حمایت‌های اجتماعی دولتی از طریق پناهگاهها برای زنانی که فضای مناسب حمایتی در خانواده و بستگان ندارند

همچنین از نظر کارشناسان، مولفه ۰۸ ایجاد امکانات جدید برای ورود زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته به جامعه با میانگین وزنی ۴/۵۳ به عنوان مهمترین فرصت و پس از آن مولفه ۰۷ وجود نیروهای متخصص برای حمایت از زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته با میانگین وزنی ۴/۴۷ و سپس مولفه ۰۱۱ وجود پناه گاه های امن و امکان کمک رسانی سریع با میانگین وزنی ۴/۲۹ در مراحل بعدی به عنوان بهترین فرصت شناخته شده اند.

جدول ۶: نظرات کارشناسان (تهدیدها)

رتبه	میانگین وزن ها	مجموع وزن ها	تهدیدها
۱	۴/۳۵	۷۴	T۶ ضعف زیر ساخت ها و اصلاحات زیر بنایی قانونی
۲	۴/۲۴	۷۲	T۱۰ تعارض فرهنگ سنتی و فرهنگ مدرن

۳	۴/۰۰	۶۸	T۱۱ نگرش و بینش منفی اطرافیان زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته به محیط پناه گاه
۴	۳/۹۴	۶۷	T۲ ازدیاد آسیب های اجتماعی و تخلفات و انحرافات در سطح جامعه
۵	۳/۹۴	۶۷	T۳ عدم توانایی NGO ها در جذب سرمایه برای ایجاد پناهگاه امن
۶	۳/۸۸	۶۶	T۴ از بین رفتن حمایت های عاطفی، اجتماعی خانوادگی و دوستان از زنان تحت حمایت پناه گاه
۷	۳/۸۲	۶۵	T۵ نگرش منفی (تحقیرآمیز) عموم مردم به زنان تحت پوشش بهزیستی
۷	۳/۸۲	۶۵	T۷ عدم ارائه مجوز از سوی دولت (به دلیل شرع و قانون) برای گسترش پناهگاه
۷	۳/۸۲	۶۵	T۱ عموم مردم معتقدند قوانین موجود به نفع مردان بوده و امنیت زنان را تامین نمی کند
۷	۳/۸۲	۶۵	T۸ محدودیت تسهیلات مالی که پناهگاهها به زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته، ارائه می دهند
۸	۳/۴۱	۵۸	T۹ ترویج دیدگاه های منفی تصمیم گیرندگان و قانونگذاران در رابطه با ایجاد پناه گاه های امن

در خصوص تهدید نیز کارشناسان معتقدند مولفه T۶ ضعف زیر ساخت ها و اصلاحات زیر بنایی قانونی با میانگین وزنی ۴/۳۵ بیشترین و مهمترین تهدید تلقی می شود و بعد از آن مولفه T۱۰ تعارض فرهنگ سنتی با فرهنگ جدید (مدرن) با میانگین وزنی ۴/۲۴ و همچنین مولفه T۱۱ نگرش و بینش منفی اطرافیان زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته به محیط پناه گاه با میانگین وزنی ۴ در مراحل و مراتب بعدی تهدید قرار گرفته اند.

اولویت بندی نظرات زنان مورد خشونت قرار گرفته

جدول ۷: نظرات زنان (قوتها)

رتبه	میانگین وزن ها	مجموع وزن ها	قوت ها
۱	۴/۹۷	۱۴۹	S۱ کاهش میزان خشونت خانگی
۲	۴/۹۳	۱۴۸	S۲ مخالفت و جلوگیری از هرگونه تعرض، تامین امنیت و رفاه اجتماعی قشر وسیعی از جامعه
۳	۴/۸۷	۱۴۶	S۳ تقویت جایگاه زن در نهاد خانواده های بحران زده
۳	۴/۸۷	۱۴۶	S۴ تقویت جایگاه زن در صحنه اجتماعی

۴		۱۴۰	۴/۶۷	۵S استیغای حقوق شرعی و قانونی زنان و توجه ویژه به نقش سازنده زنان بعنوان مادر
۴		۱۳۸	۴/۶	۶S پایداری بنیان خانواده طبق تعالیم احکام اسلامی
۵		۱۳۶	۴/۵۳	۱۲S بهبود سطح آموزش مادران برای ارتقاء زندگی فرزندان در خانواده بحران زده
۶		۱۳۵	۴/۵	۱۶S توانمند سازی زنان برای در بر گرفتن حقوق از دست رفته
۶		۱۳۵	۴/۵	۲۲S افزایش آگاهی اعضای خانواده بخصوص مردان به جایگاه زن در خانواده
۶		۱۳۵	۴/۵	۲۳S بهبود سطح آموزش زنان به عنوان عامل مهم انتقال فرهنگ و ارزش های جامعه
۷		۱۳۴	۴/۴۷	۱۳S ارتقاء سطح بهداشت امنیت، آرامش زنان مورد خشونت قرار گرفته خانگی و به طبع در خانه و جامعه
۷		۱۳۴	۴/۴۷	۱۴S گسترش خدمات حمایتی (مددکاری اجتماعی ، مشاوره) در جامعه
۸		۱۳۳	۴/۴۳	۷S حفظ و ارتقاء سرمایه اجتماعی وارتقاء رضایتمندی عمومی و گسترش نهادهای عمومی
۸		۱۳۳	۴/۴۳	۱۵S مبارزه همه جانبه با ناهنجاری ها و آسیب های اجتماعی
۹		۱۳۲	۴/۴	۹S ایجاد زمینه رشد هماهنگ و متوازن ابعاد مادی و معنوی در زندگی فردی و اجتماعی باعنايت به آزادی مسئولانه زنان و کرامت انسانی آنها
۹		۱۳۲	۴/۴	۱۱S هدایت زنان آسیب دیده در پذیرفتن نقش اجتماعی موثر و کارآمد
۹		۱۳۲	۴/۴	۲۰S بهره مندی زنان از اطلاعات آموزش ها کسب مهارت ها وامکانات کار جهت اشتغال مناسب
۹		۱۳۲	۴/۴	۲۱S افزایش توسعه آگاهی های جامعه نسب به اهمیت و کارکرد نقش زنان در توسعه انسانی
۱۰		۱۳۱	۴/۳۷	۸S عملی شدن اهداف آیین نامه شورای فرهنگی-اجتماعی زنان
۱۰		۱۳۱	۴/۳۷	۱۰S برخورداری از حیات شایسته و سلامت جسمانی مسولیت محافظت از آنان در مقابل هر گونه تعدی
۱۰		۱۳۱	۴/۳۷	۹S برخورداری زنان آسیب دیده از حمایت‌های لازم در صورت فقر و ایجاد امکانات جهت توانبخشی و خودکفایی
۱۱		۱۳۰	۴/۳۳	۱۸S برخورداری زنان از حمایت های اقتصادی از سوی دولت در مقابل افرادی که دست به خشونت می زنند
۱۲		۱۲۹	۴/۳	۱۷S بهره مندی زنان از حمایت‌های حقوقی- اجتماعی دولت در مقابل افرادی که دست به خشونت می زنند

مدل تحلیل راهبردی نشان می‌دهد که از نظر زنان مورد خشونت قرار گرفته در رابطه با ایجاد پناهگاه‌های حمایتی، مولفه S۱ کاهش میزان خشونت خانگی با میانگین وزنی ۴/۹۷ مهم ترین نقطه قوت و پس از آن S۲ مخالفت و جلوگیری از هرگونه تعرض، تامین امنیت و رفاه اجتماعی قشر وسیعی از جامعه با میانگین وزنی ۴/۹۳ و S۳ تقویت جایگاه زن در نهاد خانواده های بحران زده با میانگین وزنی ۴/۸۷ در رتبه های بعدی قرار دارند.

جدول ۸: نظرات زنان (ضعفها)

رتبه	میانگین وزن ها	مجموع وزن ها	ضعف‌ها W
۱	۴/۲۷	۱۲۸	W۸ جا نیافتادن مزایای پناه گاه امن برای عموم جامعه
۲	۴/۲۳	۱۲۷	W۹ عدم آگاهی و فقر فرهنگی زنان مورد خشونت قرار گرفته
۳	۴/۲	۱۲۶	W۱۰ تمایل نداشتن خانواده و بستگان زنان مورد خشونت قرار گرفته به مراجعه زن به پناه گاههای امن
۴	۴/۱۷	۱۲۵	W۱۱ عدم آگاهی و اطلاع زنان از وجود پناه گاههای امن
۵	۳/۸۳	۱۱۵	W۱ ضعف زیرساخت های فرهنگی جامعه در شناخت مصادیق و مواجهه با خشونت های خانگی
۵	۳/۸۳	۱۱۵	W۷ کمبود برنامه ریزی و سرمایه گذاری دولتی در هر ناحیه شهر
۶	۳/۸	۱۱۴	W۶ افزایش آسیب های اجتماعی به دلیل عدم حضور در پناهگاه ها
۷	۳/۷۳	۱۱۲	W۲ کمبود توجه جامعه به تضعیف جایگاه بلند زن در اجتماع با اعمال خشونت آمیز
۸	۳/۵۷	۱۰۷	W۳ کمبود توجه جامعه به لزوم حفظ حرمت و مقام مادر در خانواده های بحران زده
۸	۳/۵۷	۱۰۷	W۴ نامناسب و ناکافی بودن تسهیلات اقامتی در پناهگاه ها(به دلیل شرع)
۸	۳/۵۷	۱۰۷	W۵ کمبود تقاضا از طرف زنان مورد خشونت قرار گرفته به دلیل عرف و فرهنگ اجتماع

مدل تحلیل راهبردی نشان می‌دهد مولفه W۸ جا نیافتادن مزایای پناه گاه امن برای عموم جامعه با میانگین وزنی ۴/۲۷ به عنوان مهمترین نقطه ضعف و همچنین W۹ عدم آگاهی و فقر فرهنگی زنان مورد خشونت قرار گرفته با میانگین وزنی ۴/۲۳ سپس مولفه W۱۰ تمایل

نداشتن خانواده و بستگان زنان مورد خشونت قرار گرفته به مراجعه زن به پناه گاه‌های امن با میانگین وزنی ۴/۲ به عنوان نقاط ضعف در اولویتهای دوم و سوم مطرح شده اند.

جدول ۹: نظرات زنان (فرصتها)

رتبه	میانگین وزن ها	مجموع وزن ها	فرصت ها (O)
۱	۴/۸۳	۱۴۵	O۱ افزایش انگیزه و توجه دولت در سرمایه گذاری انسانی به روی زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته
۲	۴/۷۷	۱۴۳	O۲ افزایش انگیزه و توجه بخش خصوصی و NGO ها به ایجاد پناه گاه های امن
۳	۴/۷۳	۱۴۲	O۳ افزایش تمایل و انگیزه زنان به مراجعه پناه گاه های امن
۴	۴/۶۳	۱۳۹	O۴ ایجاد محیط امن در پناهگاهها برای زنان جهت فاصله گرفتن از شرایط آسیب زای محیط اجتماعی
۵	۴/۴۳	۱۳۳	O۱۰ وجود پتانسیلهای دولتی و غیر دولتی جهت اطلاع رسانی عمومی از قوانین و ساختارهای حقوقی، حمایتی برای زنان
۵	۴/۴۳	۱۳۳	O۱۱ وجود پناه گاه های امن و امکان کمک رسانی سریع
۶	۴/۴	۱۳۲	O۹ ایجاد روحیه اجتماعی و مشارکت زنان در عرصه اجتماعی
۷	۴/۳۳	۱۳۰	O۵ وجود حمایت‌های اجتماعی دولتی از طریق پناهگاهها برای زنانی که فضای مناسب حمایتی در خانواده و بستگان ندارند
۷	۴/۳۳	۱۳۰	O۶ افزایش امکانات و خدمات در پناه گاه های امن در مقایسه با محیط خارج از پناه گاه
۷	۴/۳۳	۱۳۰	O۷ وجود نیروهای متخصص برای حمایت از زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته
۷	۴/۳۳	۱۳۰	O۸ ایجاد امکانات جدید برای ورود زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته به جامعه

مدل تحلیلی راهبردی نشان می دهد O۱ افزایش انگیزه و توجه دولت در سرمایه گذاری انسانی بر روی زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته به عنوان مهمترین نقطه فرصت و هم چنین O۲ افزایش انگیزه و توجه بخش خصوصی NGO ها به ایجاد پناهگاه های امن با

میانگین وزنی ۴/۷۷ سپس O۳ افزایش تمایل و انگیزه زنان به مراجعه به پناهگاه های امن با میانگین وزنی ۴/۷۳ به عنوان فرصت ها در اولیتهای دوم و سوم مطرح شده اند.

جدول ۱۰: نظرات زنان (تهدیدها)

رتبه	میانگین وزن ها	مجموع وزن ها	تهدیدها (T)
۱	۴/۵۷	۱۳۷	T۱۰ تعارض فرهنگ سنتی و فرهنگ مدرن
۱	۴/۵۷	۱۳۷	T۱۱ نگرش و بینش منفی اطرافیان زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته به محیط پناه گاه
۲	۴/۱	۱۲۳	T۸ محدودیت تسهیلات مالی که پناهگاهها به زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته، ارائه می دهند
۳	۴/۰۷	۱۲۲	T۹ ترویج دیدگاه های منفی تصمیم گیرندگان و قانونگذاران در رابطه با ایجاد پناه گاه های امن
۴	۳/۹	۱۱۷	T۱ عموم مردم معتقدند قوانین موجود به نفع مردان بوده و امنیت زنان را تامین نمی کند
۵	۳/۸۳	۱۱۵	T۱۲ ازدیاد آسیب های اجتماعی و تخلفات و انحرافات در سطح جامعه
۶	۳/۷۷	۱۱۳	T۳ عدم توانایی NGO ها در جذب سرمایه برای ایجاد پناهگاه امن
۶	۳/۷۷	۱۱۳	T۴ از بین رفتن حمایت های عاطفی، اجتماعی خانوادگی ودوستان از زنان تحت حمایت پناه گاه
۶	۳/۷۷	۱۱۳	T۷ عدم ارائه مجوز از سوی دولت (به دلیل شرع و قانون) برای گسترش پناه گاه
۷	۳/۶۳	۱۰۹	T۶ ضعف زیر ساخت ها و اصلاحات زیر بنایی قانونی
۸	۳/۵۷	۱۰۷	T۵ نگرش منفی (تحقیر آمیز) عموم مردم به زنان تحت پوشش بهزیستی

در خصوص تهدیدها می توان گفت دو مولفه T۱۰ مولفه تعارض فرهنگ سنتی با فرهنگ مدرن و T۱۱ نگرش و بینش منفی اطرافیان زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته به محیط پناهگاه هر دو مولفه با میانگین وزنی ۴/۵۷ اولین تهدید محسوب می گردد و مولفه T۸ محدودیت تسهیلات مالی که پناهگاه ها به زنان مورد خشونت خانگی قرار گرفته می دهند با میانگین وزنی ۴/۱ در مراتب بعدی تهدید قرار گرفته اند.

نتیجه‌گیری

بروز خشونت خانگی و پیامدهای ناشی از آن، از قبیل افسردگی‌های رو به تزاید و خودکشی در بین زنان و دختران، این پدیده را در ردیف مسایل و معضلات مهم جامعه قرار داده است که موجبات نگرانی برنامه ریزان اجتماعی را با رویکرد به این مهم که زن یکی از عناصر مهم جامعه می‌باشد فراهم نموده است.

بنابراین با عنایت به این مهم که این پدیده در شهری چون تهران در مناسبات خانوادگی، فرهنگی و اجتماعی بروز و ظهور بیشتری می‌یابد، نیازمند بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر آن را دو چندان می‌کند.

با توجه به نگرش منفی (تحقیرآمیز) عموم مردم به زنان تحت پوشش سازمان بهزیستی، توانمندسازی زنان برای بازسازی حقوق از دست رفته تحلیل می‌رود و نامناسب و ناکافی بودن بودن تسهیلات اقامتی در پناهگاه و عدم حمایت‌های عاطفی، اجتماعی خانوادگی و دوستان از زنان تحت حمایت پناهگاه انگیزه زنان پس از مراجعه به پناهگاه امن وضعف در زیر ساخت‌های حقوقی و قانونی و فرهنگی جامعه نیز در تقویت عدم مراجعه زنان به پناهگاه‌های امن و عدم استقبال از این مراکز مزید بر علت است.

اصلاح سیاست‌های مرتبط با ایجاد خانه‌های امن و سلامت در زمینه پیشگیری از خشونت خانگی علیه زنان، ایجاد محیط‌های حامی سلامت بویژه افزایش مراکز اسکان موقت و افزایش توجه دولت در سرمایه‌گذاری انسانی برای زنان تحت خشونت خانگی، افزایش امکانات و خدمات در مراکز اسکان موقت از لحاظ خوابگاه و نگهداری فرزندان و افزایش کادر و پرسنل تخصصی پناهگاه‌های امن و افزایش توجه خصوصاً نهادهای مردمی از قبیل خیرین و واقفین ساختمانها به ایجاد پناهگاه امن زنان و استفاده از وجود ظرفیت‌های دولتی و غیر دولتی جهت اطلاع‌رسانی عمومی از قوانین و ساختارهای حقوقی حمایتی برای زنان و تقویت نهادهای مددکاری اجتماعی و مشاوره قضایی در دادگاه‌های خانواده و تقویت اقدامات بخش‌های مختلف جامعه برای مشارکت در برنامه‌های مربوط به ایجاد پناهگاه‌های امن زنان و توانمندسازی زنان در مواجهه با مشکلات زندگی و آموزش مهارت‌های زندگی سالم می‌تواند در پیشگیری و کاهش موارد خشونت خانگی علیه زنان اثربخش باشد.

تأمین منابع مادی و معنوی جامعه برای پیشگیری اولیه از آسیب‌های اجتماعی از جمله ایجاد مکان‌های امن و سیستم‌های مناسب حمایتی از قربانیان در مواقع بحران و همچنین وجود قوانین شفاف در زمینه خانه‌های امن ویژه خشونت خانگی علیه زنان و حمایت‌های

قانونی از قربانیان خشونت خانگی در مراکز اسکان موقت و پناهگاههای امن زنان ضروری به نظر می‌رسد.

موفقیت اجرای مکانیسم‌های فوق، نیازمند حمایت همه جانبه افراد، سازمان‌ها، سیاست‌گذاران و بخش‌های کلیدی جامعه از برنامه‌های سازمان بهزیستی در خصوص ایجاد پناهگاههای امن زنان است و در این راستا تدوین نظام جامع ملی مبارزه با آسیب‌های اجتماعی ویژه زنان توسط سازمان بهزیستی در وزارت رفاه و تامین اجتماعی و نظارت همه جانبه توسط وزارت رفاه و شوراهای شهر بر نحوه خط‌مشی‌گذاری برنامه‌های بهزیستی در تاسیس و نگهداری مراکز اسکان موقت زنان و تأسیس یک مرکز ملی پژوهش و برنامه‌ریزی در زمینه مشاوره دائم به زنان آسیب‌دیده اجتماعی و تحت خشونت خانگی و جلب‌حمایت همه جانبه دولت و مجلس؛ شوراهای شهر و نهادهای مردمی و غیر دولتی زنان به عنوان راهبردی اساسی به شمار می‌رود.

منابع

فارسی

۱. آبوت، پاملا، والاس، کلر (۱۳۷۶). درآمدی بر جامعه‌شناسی نگرش‌های جنسیتی. مریم خراسانی، حمید احمدی. تهران: دنیای مادر.
۲. اعزازی، شهلا (۱۳۸۰). خشونت خانوادگی، زنان کتک خورده. تهران: نشر سالی.
۳. اعزازی، شهلا (۱۳۸۰). جامعه‌شناسی خانواده، تهران: انتشارات روشنگران و مطالعات زنان.
۴. الهویردیان عیدی؛ محمد (۱۳۸۴). بررسی عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی موثر بر خشونت علیه زنان در شهر نقره، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز.
۵. رئیس‌ی، امرالله (۱۳۸۱). خشونت علیه زنان و عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی شهرستان شهرکرد) فصلنامه پژوهش زنان شماره ۳. دوره ۱، ۴۵-۶۶.

۶. ریحان صفت، تهمینه (۱۳۸۳). بررسی عوامل مرتبط با خشونت شوهران علیه زنان در خانواده در مراجعین به دادگاه خانواده شهر تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی.
۷. ساروخانی، باقر (۱۳۸۶). مقدمه ای بر جامعه شناسی خانواده. تهران: انتشارات سروش.
۸. سازمان جهانی بهداشت (۱۳۸۰). خشونت علیه زنان، ترجمه شهرام رفیعی فر و سعید پارسی نیا. تهران: نشر تندیس.
۹. شمس اسفندآباد، حسن و امامی پور، سوزان (۱۳۸۲). بررسی میزان رواج همسر آزاری و عوامل مؤثر بر آن، فصلنامه پژوهش زنان دوره یکم. شماره ۵.
۱۰. عارفی، مرضیه (۱۳۸۲). بررسی توصیفی خشونت خانگی علیه زنان در شهر ارومیه، مطالعات زنان. سال اول شماره ۲.
۱۱. عرب، ز (۱۳۸۳). شکنجه گاهی به نام خانه، ویژه نامه هفتگی حوادث و آسیب های اجتماعی تپش جام جم ف ص ۸ و ۹.
۱۲. علی پور، احمد، (۱۳۸۳). ارتباط حمایت اجتماعی با شاخص های ایمنی در افراد سالم: بررسی مدل تأثیر کلی، فصلنامه اندیشه و رفتار، شماره ۴۵.
۱۳. کار، مهرانگیز (۱۳۷۹). پژوهشی درباره خشونت علیه زنان در ایران، تهران: انتشارات روشنگران و مطالعات زنان.
۱۴. گیدنز، آنتونی (۱۳۷۷). پیامدهای مدرنیت، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: نشر مرکز.
۱۵. نویدنیا، منیژه. (۱۳۸۴). درآمدی بر امنیت اجتماعی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی سال ششم، شماره اول
۱۶. همتی، رضا (۱۳۸۲). عوامل مؤثر بر خشونت مردان علیه زنان: مطالعه موردی در خانواده های تهرانی. فصلنامه رفاه اجتماعی، سال سوم، شماره ۱۲.

انگلیسی

۱۷. Amoakohene, M.L., ۲۰۰۴. Violence against women in Ghana: a look at women's perceptions and review of policy and social responses, *Social Sciences & Medicine*, ۵۹, pp. ۲۳۷۳-۲۳۸۵.
۱۸. Barrow, S., & Zimmer, R. (۱۹۹۹). Transitional housing and services: A synthesis. In L. Fosburg & D. Dennis (Eds.) *Practical*

- lessons: The ۱۹۹۸ National Symposium on Homelessness Research Washington: U.S. Department of Housing and Urban Development, U.S. Department of Health and Human Services.
۱۹. Burt, M., Aron, L., Douglas, T., Valente, J., Lee, E., & Ewen, B. (۱۹۹۹). Homelessness: Programs and the people they serve. Findings of the National Survey of Homeless Assistance Providers and Clients. Washington, D.C.: Interagency Council on the Homeless.
۲۰. Camille A. Mitchell (۲۰۰۹) The Design of a Transitional Housing Community for Women and Children. Thesis presented to the University of Waterloo
۲۱. Coker, A. L., Davis, K. E., Arias, I., Desai, S., Sanderson, M., & Brandt, H. M. (۲۰۰۲). Physical and mental health effects of intimate partner violence for men and women. *American Journal of Preventive Medicine*, ۲۳, ۲۶۰-۲۶۸.
۲۲. Good william. J. ,(۱۹۸۹). The family, second edition, Newdeih, Prentice hall of India . -Gosselin, D. K. (۲۰۰۵). Heavy hands: An introduction to the crimes of family violence (۳rd ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.
۲۳. Jaoko, J. O. (۲۰۰۵). Ecological Correlates of Violence Against Women. PhD Thesis. United States: University of Texas.
۲۴. Loseke, D. R. (۱۹۹۲). The battered woman and shelters: The social construction of wife abuse. Albany: State University of New York Press.
۲۵. McCue, M. L. (۱۹۹۵). Domestic violence: A reference handbook. Santa Barbara, CA: ABC-CLIO.
۲۶. McKenry, P.C., T.W.Julian, S.M.Gavazzi.(۱۹۹۵)." Toward a biopsychosocial model of domestic violence." *Journal of Marriage and the Family*, Vol. ۵۷,pp. ۳۰۷-۳۲۰.
۲۷. Stainbrook, K. A., & Hornik, J. (۲۰۰۶). Similarities in the characteristics and needs of women with children in homeless

- family and domestic violence shelters. *Families in Society*, ۸۷, ۵۳–۶۲.
۲۸. Schaeffre. F. T. & lamn R.P (۱۹۹۲)," *Sociology*" ,New York, mc Graw Hill .
۲۹. Straus, M. A,(۱۹۸۰). *Stress and child Abuse In The Battered chidledited by H. kemp, and R. E. Helferchicago*l. University of chicago press
۳۰. United Nation (UN)., ۱۹۹۳. *Declaration on The Elimination of Violence Against Women*. New York, General Assembly Resolution ۴۸/۱۰۴ of December ۱۹۹۳. (Resolution No. A/RES/۴۸/۱۰۴).